

Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeğinin (AHÖ) Türkçeye Uyarlanması

Ahmet AKIN¹, Abdullah YALNIZ²

Özet

Bu araştırmanın amacı, Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeğini (Teven, McCroskey, & Richmond, 1998) Türkçeye uyarlamaktır. Sakarya ve Marmara Üniversitesi öğrencilerinden elde edilen verilerle gerçekleştirilen bu çalışmaya 115 kız ve 113 erkek olmak üzere toplam 228 üniversite öğrencisi katılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde tek boyutlu modelin iyi uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2= 167.07$, $sd=87$, $RMSEA=.064$, $RMR=.15$, $SRMR=.071$, $GFI=.91$, $AGFI=.88$). Ölçeğin Cronbach's alpha iç tutarlık katsayısı .67 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .05 ile .51 arasında sıralandığı ve %27'lik alt-üst grupların ortalamaları arasındaki tüm farkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar, Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği'nin Türkçe formunun araştırmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği, Geçerlik, Güvenirlik, Doğrulayıcı Faktör Analizi

Adaptation of the Tolerance for Disagreement Scale (TFDS) into Turkish

Abstract

The aim of this research is to examine the validity and reliability of the Turkish version of the Tolerance for Disagreement Scale (Teven et al., 1998). Participants were 228 undergraduate students (115 female, 113 male) from Marmara and Kocaeli Universities. Results of confirmatory factor analysis demonstrated that this scale yielded one factor, as original form and that the model was well fit ($\chi^2= 167.07$, $df= 87$, $RMSEA=.064$, $RMR=.15$, $SRMR=.071$, $GFI=.91$, $AGFI=.88$). The Cronbach's alpha internal consistency coefficient of the scale was .67. Corrected item-total correlations ranged .05 to .51, and according to *t*-test results differences between each item's means of upper 27% and lower 27% points were significant. Overall findings demonstrated that Thus Tolerance for Disagreement Scale had high validity and reliability scores and that it may be used as a valid and reliable instrument in order to tolerance for disagreement.

Keywords: Tolerance for Disagreement Scale, Validity, Reliability, Confirmatory Factor Analysis

¹ Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Sakarya-TÜRKİYE
E-posta: aakin@sakarya.edu.tr

² Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Sakarya-TÜRKİYE
E-posta: abdullahyalniz@gmail.com

Giriş

Anlaşmazlığın ve tartışmanın kişilerarası ilişkilerde olumsuz etkilere neden olacağı düşünülebilir. Ancak anlaşmazlık sonrasında amaçlı ve sistemli olarak yürütülen bir tartışma, daha yapıcı kararlar almayı ve ortak akıl ile hareket ederek başarılı sonuçlar elde etmeyi sağlayabilir. Bu nedenle anlaşmazlıklar, olumlu ve olumsuz olarak sonuçlanabilmektedir. Hatta anlaşmazlık, strateji belirlenirken daha doğru adımlar atılması noktasında çoğu zaman yapıcı bir unsur olabilmektedir. Bu bağlamda toplumda yaygın olan kanının aksine, anlaşmazlığın ve uyuşmazlığın sonuçları her zaman yıkıcı değildir (Teven vd., 1998).

Bireylerin sahip oldukları duygusal ve sosyal farklılıklar ya da çeşitlilikler; farklı beklenti, hedef ve tercihler ile birleştiğinde, kişiler arası anlaşmazlıklar bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişiler arasında oluşan anlaşmazlıklar; bir bireyin kendi isteklerini ve amaçlarını gerçekleştirmek için belirlediği stratejinin, bir başka bireyin istek ve amaçlarını gerçekleştirmek için belirlediği yöntemle çatıştığında veya çeliştiğinde ortaya çıkan durumlar olarak ifade edilebilir. Anlaşmazlıklar, bireylerin kendi sosyal konumlarını korumak için muhataplarına yönelik anlatım biçimleri geliştirmesiyle sonuçlanır (Langlotz ve Locher, 2012).

“Anlaşmazlığı hoşgörme” kavramı, kişilerarası çatışmalarla baş etmede aşılması gereken bir eşiiktir. Anlaşmazlık ve çatışma aynı anlama gelmemektedir. Anlaşmazlık, basit bir görüş farklılığı düzeyinde olabilir ve mutlaka çatışmaya neden olması gerekmez. İnsanlar çok keskin anlaşmazlıklar yaşasalar bile çatışmaya girmeyebilirler. Çatışma insanların arasında yakın bir ilişki yoksa ortaya çıkar, böyle durumlarda anlaşmazlık tartışmanın nedenlerinden biri olabilir (McCroskey ve Wheelles, 1976). Anlaşmazlık, ilişkileri bozulmaya ve parçalanmaya doğru götürebilir (Mizukami vd., 2009).

Anlaşmazlığı hoşgörme düzeyi yüksek bireylerin düşük bireylere göre tartışmalara gönüllü olarak daha fazla katıldıkları belirtilebilir. Benzer biçimde anlaşmazlığı hoşgörme düzeyi düşük bir bireyin, bir başkası onun görüşlerine karşı çıktığında daha fazla sözel saldırganlık gösterdiği söylenebilir. Özellikle bireyler arasında yakınlık yoksa en ufak bir anlaşmazlık bile yoğun sözel tartışmalara neden olabilir (Teven vd., 1998).

Konuya farklı açılardan bakan çalışmalar da vardır. Romantik ilişkilerde, yıkıcı anlaşmazlık inancıyla ilişki memnuniyetsizliği arasında bir ilişki olduğunun saptanması; bu inancın kesinlikle ilişki memnuniyetsizliğini artıracığı anlamına gelmemektedir. Büyük çaplı anlaşmazlıkların, yüksek

düzeyde ilişki memnuniyetsizliğine yol açtığı ifade edilebilir. Bu da anlaşmazlığın, yıkıcı bir unsur olduğu inancını desteklemektedir. Bu durumda inanç, ilişkideki anlaşmazlığın bir sonucudur. Konu her iki bağlamda değerlendirilebilir. Yıkıcı anlaşmazlık inancı ilişki memnuniyetsizliğine neden olabilirken, anlaşmazlık da bu inancı doğurabilir (Cramer, 2004). Eğer anlaşmazlık, anlaşmazlığın yıkıcı olduğu inancını güçlendirirse bu durum, anlaşmazlığın bu inanca neden olduğu anlamına gelir (Cramer, 2005).

Anlaşmazlığın neden olduğu sonuçların neler olduğunu inceleyen araştırma sonuçları; anlaşmazlığın yapıcı veya yıkıcı olmasının bireyin iletişim becerilerine ve diğer bireylerle olan yakınlık durumuna bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Kişilerarası anlaşmazlıklar ve buna bağlı olarak ortaya çıkan tartışmaların iyi yönetilmesi, ilişkinin daha güçlü olmasını sağlayabilir. Ayrıca ağır problemlerin çözümü için alternatif çözüm yolları üretmeye de katkı yapabilmektedir (Teven vd., 1998). Anlaşmazlık gibi dezavantajlı bir durumun avantaja dönüştürülmesi, yalnızca kişilerarası ilişkiler açısından düşünülmeyebilir. Örneğin anlaşmazlıklar, ekip olarak karar almaya da yardımcı olabilir çünkü ekiptekiler bu sayede geniş kapsamlı olarak bilgi ve fikir paylaşımı yapabilirler (Mizukami vd., 2009). Bunun önkoşulu bireyin, kendisine katılmayan diğer kişiyi dinlemeye açık olmasıdır (Martinson, 2005).

Anlaşmazlığı hoşgörme kavramıyla ilgili olarak psikoloji literatüründe Türkçe olarak hazırlanmış az sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Ancak yurtdışında bu konuyla ilgili çalışmalar devam etmekte ve psikoloji sahasında çalışmalar yürüten araştırmacılar tarafından “anlaşmazlık, hoşgörü, tartışma, çatışma ve anlaşmazlığı hoşgörme” kavramları incelenmektedir. Bu durum, benzer araştırmaların ülkemizde de yapılması anlamında, bu çalışma için bir motivasyon kaynağı olmuştur. Bu çalışmanın amacı Teven vd. (1998) tarafından geliştirilen Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği'nin (AHÖ) Türk üniversite öğrencilerinden oluşan bir örnekleme geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

Yöntem

Araştırma grubu

Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik analizleri, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 228 öğrenciden (115'i kız, 113'ü erkek) elde edilen veriler üzerinde yürütülmüştür.

Ölçme araçları

Anlaşmazlığı hoşgörme ölçeği (Teven vd., 1998): Tek boyutlu ve 15 maddeden oluşan bu ölçek 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye (1: kesinlikle katılmıyorum – 5: kesinlikle katılıyorum) sahiptir. Ölçekte yer alan 3. 4., 9. 10., 11., 12., 13. maddeler ters puanlanmaktadır. Yüksek puanlar anlaşmazlığa tolerans düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

İşlem

İlk olarak, ölçeği uyarlamak için elektronik posta aracılığıyla izin alınmıştır. İlk aşamada ölçeğin İngilizce formu ölçek iyi düzeyde İngilizce bilen 3 öğretim üyesi tarafından önce Türkçeye çevrilmiş, daha sonra ise Türkçe formlar tekrar İngilizceye çevrilerek iki formun tutarlılığı dil ve gramer açısından incelenmiş ve denemelik Türkçe form elde edilmiştir. İkinci aşamada, Türkçe form psikolojik danışmanlık ve rehberlik ve ölçme değerlendirme anabilim dallarında görev yapan 3 öğretim üyesi tarafından tartışılmış ve son düzenlemeler yapılarak ölçek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği'nin yapı geçerliğinin incelenmesi amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği'nin güvenilirliği Cronbach's alpha iç tutarlık yöntemiyle, madde analizi düzeltilmiş madde toplam korelasyonu ve *t* testi kullanılarak üst %27 ile alt %27'lik grupların madde ortalamaları arasındaki farkların anlamlılığıyla incelenmiştir. Madde ve güvenilirlik analizi için SPSS 20.0 ve geçerlik analizi için LISREL 8.54 (Joreskog ve Sorbom, 1996) programları kullanılmıştır.

Bulgular

Madde analizi ve güvenilirlik

Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği'nin maddelerinin ayırt etme gücünü belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .67 olarak bulunmuştur. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının .05 ile .51 arasında sıralandığı, toplam puanlara göre belirlenmiş %27'lik alt ve üst grupların madde puanlarındaki farklara ilişkin *t* (sd=122) değerlerinin ise 2.46 (p<.001) ile 10.19 (p<.001) arasında sıralandığı görülmüştür. Bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Anlaşmazlığı hoşgörme ölçeği düzeltilmiş madde toplam korelasyonları ve %27'lik alt-üst grup farkına ilişkin t değerleri

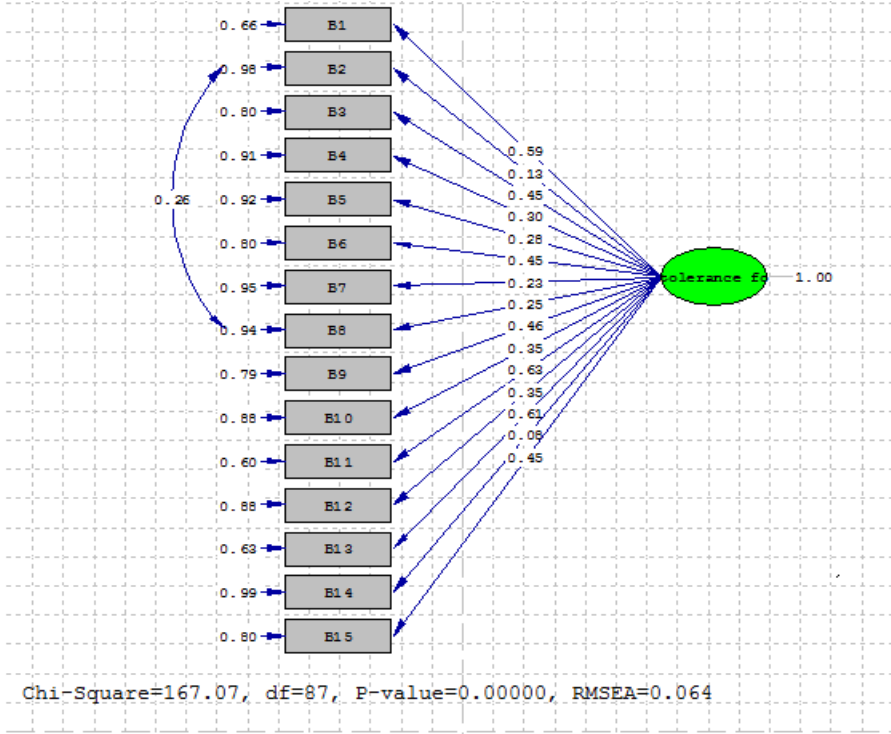
	Madde no	r_{ix}	t
Anlaşmazlığı Hoşgörme	1	.52	9.70***
	2	.08	2.46***
	3	.34	7.09***
	4	.22	5.23***
	5	.27	5.76***
	6	.38	7.47***
	7	.21	2.96***
	8	.24	5.28***
	9	.31	6.25***
	10	.25	5.62***
	11	.47	10.19***
	12	.22	3.83***
	13	.35	6.97***
	14	.05	3.06***
	15	.38	8.16***

*** $p < .001$

Yapı geçerliği

Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği'nin yapı geçerliği için ölçeğin orijinal formunda bulunan faktörlerin doğrulanması amacıyla Doğrulamalı Faktör Analizi uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için uygulanan doğrulamalı faktör analizinde 15 maddeden oluşan tek boyutlu modelin iyi uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2 = 167.07$, $sd=87$, $p= 0.00000$, $RMSEA= .064$, $RMR= .15$, $SRMR= .071$, $GFI= .91$, $AGFI= .88$). Doğrulamalı faktör analizine ait faktör yükleri Şekil 1'de sunulmuştur:

Şekil 1: Anlaşmazlığı hoşgörme ölçeğine ilişkin path diyagramı ve faktör yükleri

Yorum ve Tartışma

Bu çalışmada, Teven vd. (1998) tarafından geliştirilen Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve Türkçe formun geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği'nin yapı geçerliği Doğrulayıcı Faktör Analizi ile incelenmiştir. DFA için uyum indeksi sınırları göz önüne alındığında, tek boyutlu modelin iyi uyum verdiği ve ölçeğin orijinal faktör yapısının Türkçe formun faktör yapısıyla uyduğu görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi ile model-veri uyumuna ilişkin hesaplanan istatistiklerden en sık kullanılanları Ki-kare (χ^2), χ^2/sd , RMSEA, RMR, GFI ve AGFI'dir. Hesaplanan χ^2/df oranının 5'ten küçük olması, GFI değerinin .90'dan yüksek olması, model-veri uyumunu göstermektedir (Marsh ve Hocevar, 1988). Bununla birlikte, GFI'nin .85'ten, AGFI'nin .80'den büyük çıkması, RMSEA değerlerinin .10'dan düşük çıkması, model veri uyumu için kabul edilebilir alt sınırlar olarak görülmektedir (Marsh vd., 1988). Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği'nin

güvenirlilik düzeyinin .70 ölçütüne yakın olduğu bulunmuştur. Madde analizi sonucunda 2. ve 14. maddenin madde-toplam korelasyon katsayısının düşük olduğu saptanmış ancak %27'lik alt üst grup puan ortalamalarında farkın anlamlı olduğu görülmüştür.

Anlaşmazlığı Hoşgörme Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından elde edilen bulgular çerçevesinde bazı önerilerde bulunulabilir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yürütüldüğü araştırma grubu üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla ölçeğin tek bir örneklem grubu üzerinde uygulanmış olması yeterli olmayacaktır ve farklı örneklem grupları üzerinde geçerlik güvenirlik çalışmalarının yapılması kapsam geçerliğini artırmak açısından yerinde bir uygulama olacaktır. Başka bir çalışmada ölçeğin dilsel eşdeğerliğinin incelenmesine de ihtiyaç duyulmaktadır. İleride yapılacak çalışmalarda, test tekrar test yöntemiyle ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi önerilebilir. Bunun yanı sıra ölçeğin uyum geçerliğini belirlemek amacıyla anlaşmazlığı hoşgörme ile diğer ilişkili kavramlar arasındaki bağlantılar; geçerliği ve güvenirliği kanıtlanmış başka ölçekler aracılığıyla incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Cramer, D. (2004). Effect of the Destructive Disagreement Belief on Relationship Satisfaction with a Romantic Partner or Closest Friend. *Psychology & Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 77(1): 121-133.
- Cramer, D. (2005). Effect of the Destructive Disagreement Belief on Satisfaction with One's Closest Friend. *Journal of Psychology*, 139(1): 57-66.
- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structural analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Joreskog, K.G., Sorbom, D. (1996). LISREL 8 Reference Guide. Lincolnwood IL: Scientific Software International.
- Langlotz, A., Locher, M.A. (2012). Ways of Communicating Emotional Stance in Online Disagreements. *Journal of Pragmatics*, 44: 1591-1606.
- McCroskey, J.C., Wheelless, L.R. (1976). *An Introduction to Human Communication*. Boston: Allyn and Bacon.
- Marsh, H.W., Balla, J.R., McDonald, R.P. (1988). Goodness-of-Fit Indexes in Confirmatory Factor Analysis: The Effect of Sample Size. *Psychological Bulletin*, 103: 391-410.
- Marsh, H.W., Hocevar, D. (1988). A New More Powerful Approach to Multitrait-Multimethod Analyses: Application of Second-Order Confirmatory Factor Analysis. *Journal of Applied Psychology*, 73: 107-117.
- Martinson, D.L. (2005). Building a Tolerance for Disagreement an Important Goal in Social Studies Instruction. *College Media Review*, 78(3): 118-124.
- Mizukami, E., Morimoto, I., Suzuki, K., Otsuka, H., Kashioka, H., Nakamura, S.S. (2009). Two Types of Disagreement in Group Decisions of Japanese Undergraduates. *Group Decision and Negotiation*, 18(3): 279-298.
- Teven, J.J., McCroskey, J.C., Richmond, V.P. (1998). Measuring Tolerance for Disagreement. *Communication Research Reports*, 15: 209-217.

EXTENDED SUMMARY

Although disagreement is common, its consequences do not have to be subversive. The construct of “tolerance for disagreement” has emerged from conceptualizations and research in individual and communal context. There have been many studies on tolerance for disagreement in English and other languages but there are few studies in Turkish. In this case appears to be strong need to have a reliable and valid measurement tool to measure Turkish individual’s levels of tolerance for disagreement in relationships. Tolerance for Disagreement Scale (TFDS); (Teven et al., 1998) may be considered as a helpful tool to fill in this need but there is no study indicating the tool’s level of reliability and validity in Turkey. Thus the aim of this research is to translate the Tolerance for Disagreement Scale (TFDS) to Turkish and to examine its psychometric properties.

Participants were 228 university students. Primarily the TFDS was translated into Turkish by four academicians. The Turkish form was back-translated into English and the consistency between the Turkish and English forms was examined. Turkish form has been reviewed by three academicians. Finally they discussed the Turkish form and along with some corrections the scale was prepared for validity and reliability analyses. Tolerance for Disagreement Scale (TFDS) was used as data collecting method in the research. The scale contains 15 items (e.g., “1. It is more fun to be involved in a discussion where there is a lot of disagreement”) with each item rated on a 5-point Likert-type scale. Participants voluntarily participated in research. Completion of the scales was anonymous and there was a guarantee of confidentiality. The scales were administered to the students in groups in the classrooms. Prior to administration of measures, all participants were told about purposes of the study.

In this study, confirmatory factor analysis (CFA) was executed to confirm the original scale’s structure in Turkish culture. As reliability analysis Cronbach alpha internal consistency coefficients, the item-total correlations and the differences between mean scores of upper 27% and lower 27% groups were examined. Data were analysed using LISREL 8.54 and SPSS 20.0 package programs.

The results of confirmatory factor analysis demonstrated that the 15 items loaded on one factor and that the factor structure was harmonized with the factor structure of the original scale. The results of confirmatory factor analysis indicated that the model was well fit ($\chi^2= 167.07$, $df=87$, $RMSEA= .064$, $RMR= .15$, $SRMR= .071$, $GFI= .91$, $AGFI= .88$). The Cronbach’s

alpha internal consistency reliability coefficient of the scale was .67. The corrected item-total correlations of Tolerance for Disagreement Scale (TFDS) ranged from .05 to .51. According to these values it can be said that the structural model of Tolerance for Disagreement Scale (TFDS) which consists of one factor was well fit to the Turkish culture.

Overall findings demonstrated that this scale had high validity and reliability scores and that it may be used as a valid and reliable instrument to assess the tolerance for disagreement of individuals. Nevertheless, further studies that will use Tolerance for Disagreement Scale are important for its measurement force. As a result, it can be said that (TFDS) is a valid and reliable instrument to measure the levels of tolerance for disagreement of Turkish individuals. (TFDS) is useable when necessary to get information about the levels of tolerance for disagreement of individuals.